

Obraćanje članice Stalne delegacije Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u Parlamentarnoj skupštini Centralnoevropske inicijative (PS CEI) Danijele Martinović na Plenarnom zasjedanju PS CEI na temu „Moguća uloga CEI-a u jačanju regionalne saradnje u kontekstu budžetskog perioda 2014.-2020. godine"

Budimpešta, 25. septembar 2013.

"Višegodišnji finansijski okvir Evropske unije utvrđen za period 2014 -2020 godina je odredio prioritete EU za naredni budžetski period. Prioriteti su u velikoj mjeri odraz ekonomske krize i oslikavaju stanje u kojoj se nalazi EU ekonomija danas. Zbog navedene činjenice, s jedne strane fokus je na pomoći nacionalnim ekonomijama zemalja članica koje su najviše pogođene ekonomskom krizom, a sa druge strane, došlo je do racionalizacije rashodovne strane evropskog budžeta. Naime, prvi put, nakon 56 godina, da je do istorijskog, prvog smanjenja EU budžeta za približno 3 %.

Gornja granica zaduživanja bi trebala iznositi 960 milijardi eura (sa planiranih 993,6 milijardi). Gornja granica plaćanja će biti smanjena za 34 milijarde, na 908 milijardi eura. Time bi budžet iznosi 1 % evropskog GDP-a. Premda su pregovori lidera doveli do povećanja izdvajanja za poljoprivredu i kohezionih fondova za ujednačeni regionalni razvoj, ipak je došlo do njihovog značajnog smanjenja. Budžet za poljoprivredu je smanjen sa nekadašnjih 421 na 373 milijardi eura, a kohezioni fondovi sa sadašnjih 355 na 325 milijardi eura. Ipak, budžet za bezbednost, državljanstvo – migracije i granice, pravdu, zdravlje i zaštitu potrošača raste. Isto tako, značajan udjel imaju oblasti vezane za istraživanje, inovacije, obazovanje i konkurentnost preduzeća (126 milijardi eura). Isto tako, naglasak je na energetski učinkovitim projektima i zaštiti okoliša („zelena ekonomija“). Fokus Evropske unije je stavljen na otvaranje novih radnih mjesta i zapošljavanje, pogotovo mladih u EU. U tom smislu je i Inicijativa za zapošljavanje mladih sa ciljem pomoći regijama koje imaju više od 25% nezaposlenih mladih osoba (6 milijardi eura). Time se želi pomoći zemljama najgore pogođenim ekonomskom krizom. Najveći teret i procent smanjenja su podnijele oblast transporta i infrastrukture. Isto tako, smanjeno je izdvajanje za administraciju (premda je ukupni iznos povećan, ali ulazi R Hrvatska u EU) od prethodno planiranog iznosa, a EU bi trebala smanjiti broj zaposlenih za 5%. Dakle, navedeni podaci su vezani za budžet EU. Kada je riječ o budžetima pojedinih nacionalnih ekonomija, evidentno je da su i oni postali restriktivni. Uštede, restrikcije i fokus na smanjivanje i racionalizaciju socijalnih davanja, izdvajanja za administraciju i infrastrukturu, uz istovremi pokušaj podsticanja privrede, ekonomskog razvoja, jačanja sektora malih i srednjih preduzeća, zapošljavanje, naročito mladih, razvoj čistih tehnologija i obnovljivih izvora energije su odrednice koje su zajedničke svim zemljama, bez obzira da li su u EU ili ne. Dakle, to je i zajednički cilj zemljama CEI.

S obzirom na navedeno, potencijale saradnje možemo posmatrati kroz prizmu visine budžeta EU kojoj pripada dio (većina) zemalja CEI, visinu i strukturu budžeta (te

ekonomske politike sa utvrđenim kratkoročnim i dugoročnim ciljevima) svake pojedinačne članice EU (CEI) te kroz prizmu strateških ciljeva i projekata svake zemlje pojedinačno bazirane na komparativnim prednostima. Zbog navedenih činjenica, postoji široki dijapazon vidova saradnje među zemljama članicama CEI, bilateralno i multilateralno. Na prethodnom, proljetnom zasjedanju CEI koji je organiziran ovdje, u Budimpešti, svaka od naših zemalja je prezentirala svoje potencijale razvoja, strateške sektore i projekte na kojima bi se mogla zasnovati buduća saradnja. Mađarski domaćini su nam između ostalog prezentirali i značajna ulaganja zemlje u razvoj informatičkog sektora, između ostalog. Razvoj infrastrukture i putna komunikacija (tema sa zasjedanja u Kijevu, Ukrajini), najbolje prakse (premda je budžet EU smanjen u značajnoj mjeri za navedene stavke) može postati zajednički temelj razvoja. Crnoj Gori je, koliko mi je poznato, vrlo interesantna elektroenergetska oblast kao i Kosovu zbog nedostatka elektro-potencijala. Upravo je razvoj elektroenergetskog sektora baziranog na obnovljivim izvorima energije (voda, vjetar) te cjelokupna CDM problematika (problematika čistog razvoja) u fokusu Evropske unije. Naša zemlja domaćin je godinama bila lider u agrarnoj politici, od nje možemo usvojiti najbolje prakse u toj oblasti. Prije nekoliko dana je BiH potpisala sa Mađarskom bilateralni sporazum u oblasti razvoja malih i srednjih preduzeća. Dakle, prostora za saradnju ima. Svakako, u fokusu bi trebale biti oblasti na kojima je EU stavila težište i bazirala svoj okvirni budžet za period 2014 – 2020 godina. Dakle, mala i srednja preduzeća, zapošljavanje mladih, istraživanje i razvoj, poduzetništvo, obnovljivi izvori energije. Svakako, svaka zemlja pojedinačno će, ovisno ni od svojih nacionalnih ciljeva i strateških usmjerenja, predložiti konkretne oblasti, projekte, pravce saradnje kao i najbolje prakse koje bi mogla prenijeti drugim zemljama CEI. Premda su sredstva iz EU fondova smanjene za mnogobrojne stavke, dobro osmišljeni projekti koji pomažu regionalnom razvoju i prekograničnoj saradnji, će sigurno biti prihvaćeni i podržani finansijski. Na prethodnom zasjedanju članovi moje delegacije iz BiH su istakli oblasti i sektore na kojima BiH pokušava razviti svoju ekonomiju – drvoprerađivačke, prehrambena industrija, namjenska industrija, poljoprivreda, metaloprerađivački sektor, automobilska industrija, elektroenergetski sektor – obnovljivi izvori energije, voda, vjetar, drvo. Isto tako, BiH je postigla značajne rezultate u implementaciji budžetskog planiranja kao i revizije učinkovitosti budžeta. Svakako, svima nama, bili član EU ili ne, je zajednička problematika konkurentnost. Kompetitivnost zemlje se definira kao „skup indikatora, politika, institucija i faktora koji određuju nivo produktivnosti jedne države i uspostavljaju održiv tekući i srednjoročno nivo ekonomskog prosperiteta.“ Svjetski ekonomski forum iz Davosa (WEF) je razvio Indeks globalne kompetitivnosti, indeks koji daje sveobuhvatan prikaz kompetitivnosti jedne zemlje na temelju praćenja niza indikatora. Indikatori su grupisani u 12 grupa i pokazuju u kojoj fazi razvoja kompetitivnosti se nalazi neka nacionalna ekonomija. Tako razlikujemo faktorski vođene ekonomije niskog dohotka, ekonomije bazirane na investiranju te ekonomije bazirane na inovacijama. BiH se nalazi u drugoj fazi, onoj baziranoj na investicijama. Navedeno znači da je za trenutni razvoj BiH od izuzetnog značaja 5 grupa tzv. stubova kompetitivnosti specifičnih za navedenu fazu razvoja. Dakle, temelj razvoja čine kvalitetni obrazovni sistem s naglaskom na visokom obrazovanju i usavršavanju,

efikasno tržište rada, razvijen finansijski sistem, adekvatna veličina tržišta te tehnološka spremnost.

Većina zemalja CEI se nalazi na prelasku iz druge u treću fazu ili je u trećoj fazi razvitka.

Prelazak iz druge u treću fazu zahtijeva sofisticirano poslovanje u svim segmentima te ekonomiju baziranu na znanju i inovacijama. Konkurentnost se ocjenjuje analizom niza indikatora od kojih bi istakla oblasti: razvijenosti institucija, infrastruktura, efikasnosti tržišta roba, sofisticiranost finansijskog tržišta, i naravno, u faktore trećeg stupa – poslovna sofisticiranost i inovativnost.

Navedeni prikaz stanja nacionalne kompetitivnosti predstavlja koristan putokaz za korištenje adekvatnog instrumentarija u cilju otklanjanja slabosti. Jasno je da navedeno zahtijeva prvenstveno jaku ulogu države u otklanjanju slabosti navedenih u prvom i drugom stubu. Država je ta koja treba stvoriti adekvatan pravni okvir za poticaj i zaštitu poslovnih subjekata u zemlji; ona treba aktivno djelovati na stvaranju ukupne infrastrukture, razvojnih i istraživačkih potencijala, zajedno sa akterima iz poslovne zajednice. Jedino zajedničkim djelovanjem se mogu ostvariti sinergijski efekti.

Dakle, razvojni aspekt saradnje kao i pitanja vezana za budžetsku efikasnost i disciplinu mogu biti aktuelne teme i za naše buduća zasjedanja kao zemalja članica CEI."

Pošto sam po vokaciji ekonomist, naglasak sam stavila na ekonomsk i vid saradnje. Svakako i drugi vidovi saradnje, vezani za sektor pravde i sigurnosti, obrazovanje, kulturu i sl. nisu ništa manje značajni za zemlje CEI. (kraj)